

Slovenski dom

Stev. 285

V Ljubljani, sobota 16. decembra 1939

Leto IV

Grof Ciano govori o pretekli in sedanji italijanski zunanji politiki

Rim, 16. decembra. o. V navzočnosti Mussolinija, vlade, poslancev in senatorjev se je danes začela ob 9. slovesna seja italijanskih zbornic. Na njej je imel o italijanski zunanji politiki govor minister Ciano, ki je med drugim izjavil:

Današnji govor je potreben za osvežitev spomina o tem, kako daljnovidna je bila fašistiška politika. Maja 1927 je Mussolini v tej dvorani trdil, da bomo med letom 1935 in 1940 na usodnem razkrižju evropske zgodovine. Italija ni samo opozarjala na to nevarnost, temveč je večkrat ponudila dejavno pomoč za sodelovanje, pa so se njena prizadevanja zlomila ob ovirah, ki jih je stavilo nerazumevanje drugih.

Ravno Mussolini je bil tisti, ki je leta 1929 opozoril, da je treba nujno začeti s spremembo krivične mirovne pogodbe. Zadel pa je ob izrek »sprememba pomeni vojno«. Ta izrek se je izkazal kot usoden za Evropo. Nanj se je opirala papirnata stavba, ki jo poznamo pod imenom reparacije, vojaška poročila, skupna varnost. Ta stavba je živela v utvari, da drži Evropo v nevidnosti in je dušila sile, ki so težile k novemu redu.

Skupna varnost ni bila drugega kakor utvara in krinka. Temeljala je na pogodbah, ki naj bi jamčile za vzajemno pomoč, v resnici pa je bila orodje za politični in vojaški pritisk določenih skupin držav.

Italija je zaradi tega poskusila s predlogom pogodbe med štirimi velikimi zahodnimi državami: Anglijo, Francijo, Italijo in Nemčijo. Hkrati je Mussolini predlagal razorožitev. Oba predloga sta ostala mrtva črka.

Zaradi tega je Italija imela samo eno dolžnost: s svojo voljo in s svojo silo skrbeti za rešitev svojih koristi in za ureditev svoje imperije, da katera ima pravico. Abesinska zadeva je bila nujno posledica tega italijanskega stališča na kolonialnem področju in posledica dolžnosti, da si zagotovijo varnost, neodvisnost in bodočnost.

Sprejem novega angleškega poslanika v Belgradu

Belgrad, 16. dec. m. Včeraj se je pripeljal v Belgrad novi angleški poslanik na našem dvoru Ronald Campbell. V Belgrad je prispel s svojega dosedanjega službenega mesta v Parizu in bo zamenjal svojega soimenjaka sira Ronald Campbella, ki je bil imenovan za angleškega veleposlanika v Parizu.

Na železniški postaji so novega angleškega poslanika pozdravili zastopniki zunanega ministrstva ter osebje angleškega poslanstva. Po sprejemu je bilo navzočih tudi večje število častnikov. Na njihovo prošnjo je novi angleški poslanik izjavil, da bi bilo morda še prezgodaj izražati podrobne vtise o Jugoslaviji, ker je sem šele prispel. Lahko pa takoj pove, da se čuti zadovoljnega in srečnega, da ga je vlada Velike Britanije postavila za diplomatskega zastopnika v naši državi.

Na vprašanje, če je že prejel kaj prihajal v Jugoslavijo, je angleški veleposlanik odgovoril, da se mudi zdaj prvič na jugoslovanskih tleh, kamor se je pripeljal z ekspresnim vlakom. Semkaj prihaja neposredno iz Pariza. Končno je poudaril, da se kljub temu, čeprav še ni bil prej v naši državi, nadeja, da bo svojo službo opravljal v zadovoljstvu in z zadovoljstvom.

Nemčija zahteva od Romunije 500.000 ton petroleja

Pariz, 16. dec. o. Poročajo, da Nemčija vztrajno pritiska na Romunijo glede izvoza petroleja za Nemčijo. Nemčija želi od Romunije 500.000 ton petroleja letno, t. j. okrog 300 vagonov dnevno. Razen tega pa ima še druge zahteve, radi katerih se pogajanja nadaljujejo.

»Neue Zürcher Zeitung« piše, da je Sovjetska Rusija naročila v Nemčiji večjo količino vojaškega materiala in eno križarko, ki je v delu.

Včerajšnji popoldanski pariški listi pišejo, da bo Nemčija prevzela 30 sovjetskih podmornic. Pri vsem tem pa vendar niso trgovski odnosi med Nemčijo in Rusijo takšni kot bi morali biti, ker se bodo pogajanja glede dobave surovin še nadaljevala. Tudi če pride do povoljnega zaključka, bodo nastale velike ovire zaradi slabih prometnih zvez med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo.

Vohunska vojna v Romuniji

Eksplozije v tovarnah in petrolejskih predelih so delo vohunov vojskujočih se držav

Bukarešta, 16. decembra. m. Po do sedaj zbranih podatkih spada nesreča v romunski tovarni celuloze v Zarnestiju med največje katastrofe, kar jih pomni romunska industrija. Po uradnem poročilu je pri tej nesreči izgubilo življenje na kraju samem 61 ljudi. Težko ranjenih in od klorovih plinov zastrupljenih je 90 oseb, ki vse leže v bolnišnici v Brašovu. Razen tega je še več drugih manj ranjenih. Med umrli so trije ravnatelji, trije inženirji, več uradnikov, orožnikov, gasilcev, drugi pa so delavci in ljudje iz okolice tovarne, ki so jih zastrupili klorovi plini. Na kraju nesreče se še stalno mudi 30 zdravnikov, na delu pa je 15 reševalnih avtomobilov. Reševalci in zdravniki dajejo prvo pomoč poškodovancem in pobirajo izpod razvalin žrtve. Gasilci, vojak, civilna garda in številni drugi, ki pomagajo pri reševanju, morajo še vedno delati s plinskimi maskami.

Istočasno poudarjajo romunski krogi, da ne-

Italija je izvedla prvič v modernih časih vojno, pri kateri so bili uporabljeni veliki oddelki, ki so Italiji dali imperij.

18. julija 1936 je general Franco naredil konec obotavljanju in sklenil obračunati z neredom in zločinom, ki je onečaščal njegovo domovino. Najodličnejše sile Španije so se takoj postavile na njegovo stran. Pozorni opazovalci so lahko takoj videli, da Francove akcije ne gre zamenjati s številnimi nekoristnimi poskusi, da bi Španija obnovila osnovne vrednote svoje omike proti korupciji tujega vpliva. Šlo je za več: za pravo narodno revolucijo, ki naj zagotovi Španiji nadaljevanje njenega velikega izročila.

Italija, ki jo verske in kulturne vezi družijo s Španijo, je takoj razumela globoki pomen tega gibanja in se zavedala njegove važnosti v mednarodni politiki in zgodovini. V Španiji je kominterna že dolgo pripravljala boljševiško revolucijo, kar

pričajo neizpodbitni dokazi. Italija se je zavedala kakšne posledice bi rdeča zmaga imela za ravnovesje na Sredozemlju in za mir v Evropi. Hotela je ta mir z vsemi sredstvi ohraniti, toda njenih predlogov za popolno nevmešavanje niso upoštevali. Opravičevali so svoje stališče s pretvezo, da gre za reševanje nekakih demokratičnih vrednot. To stališče je rodilo vmešavanje v najširšem obsegu, kar je neizpodbitno dokazano z ogromnim številom tujih prostovoljcev v mednarodnih brigadah. Če bi tuji prevratniki ne bili sodelovali v Španiji, bi bil Franco zmagal že v novembru 1936. Tako pa se je grozna državljanska vojna nadaljevala tri leta. Italija ni mogla gledati, kako tuje sile kršijo načelo o nevmešavanju. Poraz nacionalistov bi ogražal njene življenjske koristi na Sredozemlju in vso evropsko omiko. Zato je Italija morala poseči v špansko vojno.

(Prinašamo prvi del govora, kolikor ga je bilo po radiu sporočenega do zaključka lista.)

Koroški Slovenci in zamenjava manjšin

Vse govorice o bližnji selitvi koroških Slovencev so prazne

V svojih izjavanjih glede preselitev nemških manjšin v Veliko Nemčijo pravi zadnji »Koroški Slovenec« med drugim:

»Z ozirom na mnoge nejasnosti, ki so se v zvezi z vršnimi se preselitvami Nemcev pojavile tudi med nami, se nam zdi važno, da poudarimo dve. O preselitvi koroških Slovencev ni nikakega govora in so vse tovrstne vesti prazne izmišljotine. Prvič je Nemčija, ki kliče svoje nemške manjšine v svojo državo in izvzemaš nemškoruske pogodbe ni nikjer govora o preselitvi nemških narodnih skupin v države njihovih materinskih narodov. Drugič: Preseljevanje nemških narodnih skupin se vrši pod vidikom kulturne strnjivosti in enotnosti. Balti-ki Nemci n. pr. so bili nekak nemški drobci,

odtrgan od telesa materne naroda. Med njimi in nemško državo so se nahajala še druga tuja ljudstva. V svoji novi domovini se baltički Nemci nahajajo v najožjem sožitju s svojim materinim narodom. Mi koroški Slovenci tvorimo s Slovenci v kraljevini Jugoslaviji slovensko kulturno ozemlje. Noben zgodovinar bi ne mogel točno označiti nekdanje slovenske pradedovine, razen ozemlja sarmatskih nižin, ki je bilo po pričevanju znanstvenikov pradedovina vseh slovenskih ljudstev. Govorice o bližnji preselitvi koroških Slovencev so torej povsem iz trte izvirne in brez vsake podlage. Kdor bi jih razširjal v svrhu morebitnih groženj ali vzneirjanja, ruši javni red in mir in spada pod kazenski zakon«.

Sedemnajsti dan junaškega finskega odpora:

Finsko topništvo je potopilo sovjetsko križarko

Helsinki, 16. dec. Finske čete so spet zavzele vas Suomisalmi in potisnile del sovjetskih čet zahodno od jezera Kijantajervi nazaj. Na drugih delih bojišča ni sprememb. Po sporočilu pomorskega poveljstva so finske obalne baterije pri Abu streljale na sovjetsko križarko vrste »Gorki«, ki se je po zadnjih poročilih, kakor se zdi, potopila.

Po vsej Finski so nalepljeni oklici, naj se vsi doslej nemobilizirani rezervisti takoj prijavijo svojim poveljstvom. To se nanaša na rezerviste do 40 leta starosti ter rezervne častnike do 60. leta. Tretji poziv še ni poklican pod zastavo. Pod zastavo so klicani torej vsi vojaški obvezanci od 20. do 40. leta starosti.

Finski zunanji minister Tanner je imel po radiu govor za Rusijo. V njem je sporočil Sovjetom, da se je Finska še vedno pripravljena pogajati za mirno rešitev spora. Finska bi Sovjetski Rusiji popustila, kar bo le mogla. Toda, zdi se, da je sovjetska vlada gluha za vse finske predloge. Zaradi tega naj pričakuje, da se bo finški narod do zadnjega bojeval za svojo svobodo. Minister je govoril v ruščini. Ruske postaje pa so oddajale motile, da ne bi ruski narod izvedel o napadu na Finsko.

Pred veliko pomorsko bitko v južnoameriških vodah

Angleške, francoske in nemške bojne ladje hite pred Montevideo

Montevideo, 16. decembra. m. Z vprašanjem nemške vojne ladje »Admiral Graf von Spee« se je bavila tudi urugvajska vlada. Sklenila je, da mora omenjena nemška vojna ladja zapustiti pristanišče v Montevideu po 72 urah. Čas se računa od četrtika zvečer in poteče v nedeljo zvečer ob 8.50 po južnoameriškem času. Posadka nemške

ladje ima polne roke dela s popraviljem ladje. Menijo, da bo potem, ko nemška ladja »Admiral Graf von Spee« zapusti pristanišče in urugvajske vode, prišlo do nove pomorske bitke, ki bo po svoji silovitosti še huja kakor je bila zadnja bitka te ladje z angleškimi križarkami.

Urugvajska vlada je dovolila nemški žepni križarki »Admiral Graf v. Spee« ostati v luki 72 ur samo zato, da ladjo za silo popravijo, da bo lahko plula, popravljane orožja pa ne bo dovoljeno. Ponoči so vkrcali na ladjo oksigenske tanke, ki so potrebni za popravilje. Na ladjo so prepeljali tudi večje število železnih težkih plošč. Popravilo nemške ladje je zelo težko, kajti dve ladjedelnici pripadajo angleškim državljanom, tretja pa nekemu Urugvajcu francoskega rodu.

Angleško pomorsko poveljstvo je že objavilo, da je v izliv reke La Plata že poslalo druge vojne ladje na pomoč za boj proti Nemcem. Pričakujejo, da bodo tudi nemške ladje skušale prihiteti križarki »Admiral Graf von Spee«, ki je zdaj ujeta v Montevideu, pomagat, kar priča odhod nemškega parnika »Columbus« iz Mehike. Nemški parnik bo oskrbel z gorivom nemške podmornice, ki plovejo proti jugu.

Pred Montevideom čakajo na nemško križarko angleške križarke: »Ajax«, »Achilles«, »Exeter«, »Cumberland« ter velika francoska oklopna križarka »Dunquerque«. Iz južne Afrike pa ploveta proti Montevideu nosilka letal »Ark Royal« ter 32.000-tonska linijska ladja »Renown«. Letala z »Ark Royala« bodo iskala v južnoameriških vodah nemške podmornice, ki bi utegnile iti na pomoč obkoljeni nemški križarki.

Zdi se, da bodo ameriške države protestirale

Vesti 16. decembra

Turška poslanik iz Bukarešte je včeraj dopotoval v Ankaru, da bo poročal svoji vladi o političnem položaju v Romuniji.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je včeraj z letalom dopotoval na francosko bojišče. Njegovo letalo so spremljali angleški lovci.

Glavni tajnik Zveze narodov je včeraj uradno obvestil Sovjetsko Rusijo, da je Rusija izključena iz Zveze.

Štiri nevtralne ter več angleških ladij je bilo zadnja dva dni potopljenih ob angleški in norveški obali.

Angleška križarka »Dispatch« je potopila 6500-tonski nemški parnik »Düsseldorff«. Nemški parnik »Adolf Leonhardt« pa je potopila posadka sama, ko se je ladji približala angleška torpedovka.

Angleški mornariški minister Churchill je poslal brzojavno čestitko predsedniku novozelandske vlade zaradi junaškega križarka »Achilles«, ki je sodelovala v boju z nemško križarko. »Achilles« pripada namreč novozelandski mornarici.

Vlada Združenih držav je neuradno prepovedala izvoz orožja, streliva in vojnega materiala v Rusijo zaradi napada na Finsko.

Finska je kot edina evropska država včeraj redno plačala dolžni obrok svojega vojnega dolga.

Del političnega odbora ruske komunistične stranke zahteva ustavev diplomatičnih odnosov med Rusijo ter Anglijo in Francijo. To zahtevu podpira tudi nemški poslanik v Moskvi, ki trdi, da Nemčija tega koraka ne mara. Nasprotuje temu tudi maršal Vorosilov.

Dve angleški petrolejski ladji, vsaka po 9000 ton, sta včeraj zadel na mine blizu angl. obale. Pri zadnjih letalskih bojih nad nemškimi utrjenimi otoki je bilo po nemških poročilih sestreljenih 10 angleških bombnikov, po angleških pa trije, od nemških pa so bila uničena 4 lov-ska letala vrste Messerschmidt. Razen tega poročajo Angličani, da so potopili neko nemško križarko pri otoku Helgolandu.

Zadnji oddelk Nemcev iz Letonije, 1000 po številu, se je včeraj s parnikom »Sierra Cordova« odpeljal v domovino.

Angleško mornariško poveljstvo poroča, da so bili na križarko »Achilles« v bitki pred Montevideom 4 možje ubiti, 7 pa ranjenih.

Spremembe v državnem svetu

Belgrad, 16. dec. m. V državnem svetu je bila te dni izvedena večja sprememba. Na predlog predsednika vlade so bili upokojeni predsednik državnega sveta dr. Stefan Sagadin, podpredsednik državnega sveta dr. Stefan Barič ter člani državnega sveta Lazar Jankulović, dr. Subilo in radivoj Nikolić. Dosedanji predsednik je izročil predsedniške posle najstarejšemu članu državnega sveta dr. Radoju Jovanoviću.

Ministri so odpotovali iz Belgrada

Belgrad, 16. dec. m. Iz Belgrada je že snoči odpotovalo več ministrov v svoje okraje. Tako je odpotoval dr. Krek v Ljubljano na proslavo 20letnice ljubljanske univerze in na promocijo predsednika senata dr. Antona Korošca za častnega doktorja pravne fakultete. V Sarajevo je odpotoval minister za socialno politiko dr. Budisavljevič, na shod samostojnih demokratov v Leskovcu in Vranje pa kmetijski minister dr. Čubrilovič. Danes bodo iz Belgrada odpotovali še drugi člani vlade. Nekaj jih bo odšlo s predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem v Niš, kjer se bodo udeležili odkritja spomenika kralju Aleksandru I. Tja bo prišel tudi patriarh srbske pravoslavne cerkve dr. Gavriilo.

Boj med dr. Markovićem in radikali

Belgrad, 16. dec. m. V tukajšnjih političnih krogih vlada za jutrišnjo konferenco, ki jo je sklical pravosodni minister dr. Marković, izredno zanimanje. Dr. Marković je na konferenco povabil vse uglednejše radikale, ker namerava z njimi razčistiti vprašanje svojega odnosa do glavnega odbora radikalne stranke in vprašanje o stališču te stranke do sporazuma s Hrvati. Po časopisnih poročilih se zdi, da so se radikali skoraj iz večine krajev postavili na stran glavnega odbora in Ace Stanojeviča ter tudi ne bodo prišli na jutrišnje zborovanje v Belgrad. Za dr. Markoviča se je pa izreklo tudi precej radikalov ter bo zato jutrišnje zborovanje najbrž zelo zanimivo. Značilno je, da so se proti Markoviću izrekli tudi tisti radikali, s katerimi je sedanji pravosodni minister vedno tesno sodeloval, med njimi radikali iz Novoga Sada in iz Zagreba. Ti so se odločno postavili na stran Ace Stanojeviča.

pri Angliji in Nemčiji, ker so njune vojne ladje kršile nevtralnost ameriških obalnih voda.

Urugvajski zunanji minister je včeraj sprejel nemškega, angleškega, francoskega in ameriškega poslanika zaradi omenjene pomorske bitke.

Posmrtno ostanke 38 mornarjev, ki so našli smrt na ladji »Admiral von Spee« so prenesli včeraj na obalo in jih pokopali z vsemi mornariškimi častmi. Pogreba se je udeležilo 300 nemških mornarjev, častno stražo pa opravljal gojenci urugvaj-ske pomorske akademije.

Pogrebu padlih mornarjev z nemške žepne vojne ladje »Admiral Graf v. Spee« so prisostvovali med drugimi italijanski poslanik, osebje nemškega poslanstva in poveljnik urugvajske mornarice. Pogrebu je prisostvoval tudi odposlanec predsednika republike.

Vsi Britanci, ki so se izkrcali z nemške vojne ladje, izjavljajo, da so Nemci z njimi lepo ravnali. Pravijo, da so britanske križarke zmagale samo zaradi svojega odličnega topništva in junaštva. Vsi Britanci istočasno zanikajo, da bi bila nemška ladja zadeta od granat s strupenimi plini. Kot dokaz poudarjajo, da noben nemški mornar ni nosil protiplinske maske, niti je ni kasneje uporabljal.

Montevideo, 16. decembra. AA. (Havas.) Nemška žepna vojna ladja »Admiral Graf v. Spee« je pripravljena vsak čas zapustiti luko Montevideo.

